

**КАПЕТАН БОЈНОГ БРОДА
ПЕТАР БОШКОВИЋ,
НАЧЕЛНИК УПРАВЕ
ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ**

ИСТИНА – ЈАВНА И ТАЈНА

Каква год да је информација, позитивна или негативна, битно је да од нас крене. У противном, она ће бити покупљена на улици, по кулоарима – дорађена, дограђена, непрецизна... Без обзира на то колико су биле негативне афере које су потресале Војску током прошле године, подсетићу вас на то – ми смо их први пустили у јавност. Како је време протичало, ми смо све више стицали поверење медија, тако да нас сада новинари зову да провере неку информацију о Војсци коју су негде добили.

С однос Управе и јавности је двосмеран. У суштини и средишту тог односа је информација, на једном полу је Војска, а на другом јавност. Колико је Војска заиста спремна да буде транспарентна и колико су медији истински заинтересовани за суштинске проблеме са којима се Војска свакодневно сусреће, а не само за афере? Уосталом, колико се променио и профил новинара који прате Војску, што је раније представљало битан проблем у објективном извештавању о тој институцији, и шта је довело до својеврсног апсурда да, по мишљењу новинара, институција која је сама по себи затворена, не само код нас него и свуда у свету, има најтранспарентније министарство – само су нека од питања на које смо одговоре потражили од капетана бојног брода Петра Бошковића, начелника Управе за односе са јавношћу Министарства одбране, официра коме је и у опису посла да зна одговоре на оваква и слична новинарска питања.

Управа за односе са јавношћу Министарства одбране формирана је још 2001. године, али је тек с укидањем Управе за морал ГШ ВСЦГ, јануара 2005, постала у правом смислу те речи портпарол Министарства одбране. Годину дана је објективно нека прва округла бројка поводом које се могу сумирати резултати рада. Шта је у том периоду учињено?

– Управа за односе са јавношћу МО је заиста тек с укидањем Управе за морал ГШ ВСЦГ добила своју праву улогу и значај. Треба напоменути да се у то исто време и Генералштаб званично ставља под окриље Министарства одбране, чиме се заокружује систем одбране. До тада су и у области односа са јавношћу функције биле подељене, али је реално већина контаката те врсте ишла преко Управе за морал. За то време Управа за односе са јавношћу МО је, ипак, била у сенци, а велики проблем у њеном раду представљао је и недостатак одговарајућег кадра. Не смемо заборавити ни то да говоримо о времену у коме се тадашњи систем одбране ослањао на државну телевизију, са неколико канала, два-три медија исте провенијенције и пласман у суштини диригованих информација. Информације које су стизале из Војске биле су, жаргоном речено, “бетониране”, без улажења у детаље и погледа на војну стварност из различитих углова. Битно је све то поменути како би наши читаоци могли да упореде општи друштвени оквир односа Војске и јавности у претходном и садашњем периоду. Данас је Војска на својеврсној медијској ветрометини када је о односима са јавношћу реч. Чињеница је да се на том месту наша и недовољно припремљена. Прописи, захтеви и норме су постојали, али је оквир требало попунити неком новом енергијом, удахнути му једну другачију професионалност. Недостајала је одговарајућа пракса, Војска није била навикнута да брзо одговара на захтеве новинара, није подразумевала чињеницу да сваки војник има мобилни телефон, да се информација може покупити на улици или у кафићу, да сваки новинар има своју директну везу у Војсци... Страначка политика се сада осликава на изборним функцијама унутар Министарства одбране, што је још једна од битних ствари са којима треба рачунати када говоримо о односима са јавношћу. Војска јесте нестраначка, то је тачно, али ми говоримо о информацијама. Ту је и јачање цивилне контроле над системом одбране, али и повећан захтев јавности за информацију тог система. Све то треба имати у виду да би се разумели услови у којима, ево већ пуну годину дана, интензивно ради Управа за односе са јавношћу Министарства одбране.

Јасно је да су све промене које се дешавају наметнуле и ургентну потребу да се концепт односа са јавношћу Војске ратно промени, осавремени. Крај године је донео и конкретне показатеље да су учињени велики, прави и значајни кораци.

– Морали смо да радимо на више планова истовремено, а требало је и одредити приоритете. Управу је било нужно редефинисати. Уследиле су нова организација и систематизација, први пут у Управу су уграђени и Одсек за Интернет и Реферат портпарола. Израђени су нови нормативни акти, који перспективно подижу квалитет рада и његову транспарентност и у самој Управи, и у Министарству у целини. За то време одржали смо континуитет рада, јавност је била више него информисана о Војсци, што показују и многобројне анализе. Судећи по једином до сада темељно урађеном истраживању о обавештености јавности о догађајима унутар ВСЦГ – реч је о анализи Центра за цивилно-војне односе, невладине организације, која ради под покровитељством Владе Велике Британије – ситуација се знатно поправила и по брзини добијања информације од МО, и по разноврсности и поузданости информација. Анкетирани новинари истакли су да су сада професионални контакти са Министарством одбране много квалитетнији. Посебно је важна тврдња новинара да никада нису били изложени притисцима у вези са оним што ће објавити о Војсци, нити су, за разлику од колега које прате неке друге секторе, имали “интервенције са врха” поводом садржаја у текстовима. Према истом извору, брзини и обавештености јавности допринело је и то што Управа за односе са јавношћу

сада “брже и директније реагује на потребе новинара и мање инсистира на непотребним формалностима”. Упоредо, наше Одељење за анализу утврдило је да је у 2005. години распон тема о систему одбране био већи него у било којој претходној години, али и да се у последња три месеца године која је за нама бележи тежња ка смањењу броја негативних прилога о систему одбране, уз повећање броја текстова, а међу њима неутралних и позитивних прилога. Када се зна да је Војска велика организација, а самим тим и инертнија, мање склона да се мења, јасно је какав је напор био потребан да се ствари толико измене. Време које је потребно Управи да реагује на новинарске захтеве, са 15 дана svelи смо на око седам. Мада се понекад, у зависности од важности информације, реагује и у истом дану, било да је ситуација позитивно или негативно – ургентна. Желимо да тај период сведемо на пет дана, што би било неупоредиво у односу на време реаговања других министарства.

Поменут је рад Одељења за анализу. За ту врсту услуга многог министарства унајмљују агенције.

– То је тачно, и та услуга је изузетно скупа, уколико желите да анализирате штампане и електронске медије, а да не говоримо о посебним, тематским анализама. Једноставном рачуницом дошли смо да става да је неупоредиво боље и јефтиније да имамо људе који су стално запослени на том задатку него да користимо услуге агенција. Наши људи познају систем одбране, одлично се сналазе у мору информација, а посебно добро раде тематске анализе, које ми достављамо комплетном Колегијуму министра одбране. Због свега тога ми и имамо, верујем – најбољу базу података о систему одбране.

Проблем кадра унутар Војске за област односа са јавношћу је такође изражен.

– За овај посао је веома мало школованих официра. Наравно да смо, радећи на неколико упоредних равни, попут реструктурисања Управе, обављања свих управних и извршних функција, посебну пажњу посветили едукацији кадра. Доста тога је урађено, и по дубини и по ширини. Организовани су семинари и курсеви за људе који се послом односа са јавношћу баве дубље у систему одбране и за запослене у Управи који се непосредно баве радом са медијима. Изузетна важност едукације у области односа са јавношћу унутар Војске и у самој Управи налаже нам да се и током ове године, и све док то буде требало, озбиљно бавимо тим послом. Односи са јавношћу нису ствар инстинкта, онога што вам каже пријатељ или чујете да треба да урадите, већ више него призната наука. Тај процес траје дуго и није нимало лак. Припремити неког за наступ у медијима изискује многе вежбе у задатој ситуацији, медијатренинге. Наши су људи пред камерама вежбали како ће то што треба да саопште и рећи. И то није ништа ново, у другим армијама се знатна средства издвајају за ту врсту припреме. Сетите се само како је доскора соцреализам био препознатљив у јавним наступима припадника Војске. Сада говоримо о дијаметрално супротним стварима.

Баш зато што су то дијаметрално супротне ствари, занимљиво је чути и где су биле највеће препреке у доношењу до овог новог – савременог концепта?

– Највећи проблеми су били у декларативно постојећој свести да је потребно променити однос Војске према јавности. Али дуго се живело у убеђењу да је то лако, да сви то могу... Не заборавите да су код нас сви очас посла председници и селектори... То је оно са чим се боримо. Људи мисле да својим чином и функцијом покривају и овај сегмент, што је велика заблуда. Полако су се ствари мењале у корист суштинског сазревања свести о променама које су на нивоу односа са јавношћу унутар Војске морале да се догоде.

Моје колеге и ја пошли смо од тога да не треба измишљати топлу воду. Ништа не почиње од нас, што је, иначе, уобичајена заблуда нашег менталитета. За обликовање Управе је потребно време, то је процес који траје. Настојали смо да је поставимо по свим важећим правилима, онако како су формиране сличне управе унутар

Партнерства за мир. Потврду да смо и заиста урадили све како треба добили смо и у Бриселу. Били смо у тродневној радној посети Одељењу за јавну дипломатију НАТОа. Примили су нас челни људи, а од њих смо добили подршку за нову структуру и концепцију рада Управе у свим њеним надлежностима. Поштујући неминовност уласка у Партнерство за мир као национални интерес, покушали смо да већ сада, организацијски, пођемо у сусрет тој причи. Да не трошимо снагу и људе на нешто што неће заживети, већ да у старту поставимо ствари на начин који одговара времену што неминовно долази. Брисел је био званична потврда да смо у томе и успели. Ми једноставно нисмо желели да будемо затечени.

Занимљиве су и фазе којима се за само годину дана на хијерархијској лествици унутар МО кретала Управа, што говори у прилог сазревању свести о значају њеног деловања.

– Управа је у јануару прошле године била тек једна од четири управе Сектора за политику одбране МО, да не кажем да је била на четвртном месту. Одатле прелази у Секретаријат као једна од најзначајнијих управа у оквиру Секретаријата, да би сада била на директној вези са министром одбране. Што такође није новина коју смо измислили, већ принцип који постоји у скоро свим сродним управама у свету. Директна веза са топ-менаџментом, односно Колегијумом министра одбране јесте пресудна за добро функционисање Управе за односе са јавношћу. Читав систем полако поприма свој прави облик и почиње на оптималан начин оперативно да функционише.

За побољшање непосредне комуникације са медијима вероватно је битно поменути и да Управу воде људи који имају вишегодишње искуство у новинарској професији.

– Ако вам кажем да смо ми буквално кренули, што би народ рекао “да обилазимо парохију” и наишли на редакције у којима се

нико из система одбране није појавио уназад шест, седам година, онда сам вам доста тога рекао. При том смо имали врло јасан концепт тог изласка међу медије: *На истом смо задатку, хајде да сарађујемо. Хајде да пронађемо начин како да то обавимо на задовољство и медија, и јавности, и Војске.* Напомињем да су нека уредништва људе у униформи доживљавала као оне који су својевремено са потпуно супротним идејама долазили у редакције. Основни принцип рада Управе јесте да се комуникација никада не прекида и да она мора бити двосмерна. Таквом сарадњом успели смо да постигнемо и то да напад на девијацију система или појединца у тој девијацији – није напад на систем. У протеклом периоду углавном је важило правило да је напад на појединца – напад на систем, а неки новинари су, пресликавајући тај принцип, веровали да уколико појединац ради нешто што је погрешно, то ради и систем. Директном комуникацијом успели смо да отклонимо ту заблуду, а онда је неупоредиво лакше сарађивати. Реч је заправо о успостављању крајње професионалне комуникације, и то смо постигли не само са редакцијама већ и са сродним установама државних институција. Дирекција за информисање Савета министара и наша управа кренуле су, после усменог договора, у организовање заједничког састанка на коме смо утврдили, без уласка у политику, заједнички интерес и ублажили поруку коју треба да упутимо јавности о Партнерству за мир, евроатлантским интеграцијама, и слично. Сматрамо да сва наша министарства о тим питањима морају имати идентичан став, који је и опште опредељење државне заједнице. Та сарадња укључује и размену информација и саопштења, па мислим да је било врло важно поставити је на том нивоу.

Однос Управе и јавности је двосмеран. У суштини и средини тог односа је информација, на једном полу је Војска, а

на другом јавност. Колико је Војска заиста спремна да буде транспарентна, и колико су медији истински заинтересована за суштинске проблеме са којима се Војска свакодневно сусреће, а не само за афере? Уосталом, колико се променио и профил новинара који прате Војску, што је раније представљало битан проблем у објективном извештавању о тој институцији?

– Потпуно смо свесни чињенице да онај ко први пусти информацију у јавност, тај је и контролише. Каква год да је информација, позитивна или негативна, битно је да од нас крене. У противном, она ће бити покупљена на улици, по кулоарима, дорађена, дограђена, непрецизна... Поменућу само неколико не тако давних примера. Без обзира на то колико су биле негативне афере које су потресале Војску током прошле године, подсетићу Вас на то – ми смо их први пустили у јавност. То се једноставно догодило. Како је време протицало, ми смо све више стицали поверење медија, тако да нас сада новинари зову да провере неку информацију о Војсци коју су негде добили. Само у време афере са набавком војне опреме ми смо организовали три конференције за штампу и омогућили да људи који су доведени у везу са том афером одговарају на питања новинара, укључујући и тадашњег министра. То се раније, сложићете се, није дешавало. У међувремену се и сама медијска сцена поприлично променила. Све је већа глад за интригантном информацијом, а тај булеварски приступ није новост ни у свету. Нажалост, такав заокрет је евидентан. Како је медија све више, заоштренија је борба за преживљавање, што донекле снижава и критеријуме новинара. Ми данас имамо мало новинара истински едукованих за праћење система одбране. Подсетићу да је одбрана изузетно сложен систем, који осим породицишта, дечијег вртића и основне школе, има све остале сегменте које има и држава. Од школства, индустрије, саобраћаја, здравства, до уско војних одредница. За праћење тако сложеног система неопходно је добро познавање, што није често међу новинарима. Притиснути захтевима свог посла и темпом који им намеће редакција, они немају баш претерано добре могућности да се позабавају суштином. Стога је још једна веома важна улога Управе да, осим

што даје информацију, образује и кадар који прати Војску. Чињеница је да, уколико се нешто лоше догоди у Војсци, медији ће то свакако сазнати. Зато је боље да сазнају конкретну и тачну информацију него прерађену и нетачну. Тим је већи апсурд да, по мишљењу новинара, институција која је сама по себи затворена, не само код нас него и свуда у свету, има најтранспарентније министарство. У свему томе велику улогу има и Одбор за одбрану и безбедност Скупштине државне заједнице, коме се редовно доставља извештај о раду Министарства. За све помаке које смо учинили било је неопходно негативно наслеђе ранијег периода свести на нулу, да бисмо се кретали проактивно. Серијал од 18 емисија “Може бити само један”, који је, на нашу иницијативу, БК телевизија реализовала заједно са Војском, показао је да је две и по хиљаде младих људи спремно на изузетно тешке физичке напоре у симулацији војног позива, одговарајући на авантуризам, који је у његовој суштини, а који често заборављамо. Нажалост, ми немамо могућности да финансирамо билборде, рекламе, спотове, да не говоримо о филмовима попут “Топ гана” и “Официра и центлмена”, иза којих стоји америчка војска, тачније Министарство одбране, а још прецизније држава.

Шта је данас војна тајна?

– Врло често се бркају појмови и неким стварима које немају везе са војном тајном утискује се тај печат. У исто време деси се да подаци који представљају државну и војну тајну високог значаја циркуле у јавност. Замена теза је врло изражена унутар система одбране. Дуго смо у новинарству и одлично знамо шта продаје новине. Неке теме које немају везе са одбраном облаче се у рухо Војске, јер то боље пролази, а да не говорим о кључним речима “хаси”, “стрељај”... Наравно, говоримо о основним новинарским зачинима: крв, секс, дрога и рокенрол. Ми смо најчешће “носач” за ово прво.

У децембру је постављен и нови сајт Министарства.

– То је још једна од одлика проактивног деловања које сам поменуо. Редизајнирање сајта МО и ВСЦГ био је огроман посао. Постављено је 22.000 нових страна, са 18 поддомена, а све то је урадило троје људи. Ту је и енглеска верзија, која за сада мало касни

само у поддоменима, док су све важне информације на сајту двојезичне. У ту врсту деловања убрјајам и увођење портпарола и медијатора, као и редовне конференције за штампу, једном у току месеца, а по потреби и чешће. Људи из медија морају имати поверење у људе из Управе за односе са јавношћу. Они нам се већ обраћају за помоћ, али и за савет о теми о којој желе да пишу. Ту више нема концепта “долагања по мишљење”, напротив – то је рад на истом задатку. Колега Зоран Пухач и ја дуго смо били у новинарству. Наша је предност што познајемо људе, али нам је циљ да их научимо да се не везују за појединца, већ за институцију. Институцију Управе за односе са јавношћу Министарства одбране желимо да дефинитивно поставимо на пиједестал Управе којој се верује, без обзира на то ко

Одсек за информисање заједно са Одсеком за интернет чини Одељење за информисање Управе за односе са јавношћу

је води. То је такође процес у коме смо, у прелазној фази, искористили своје новинарске кредите и дугогодишња познанства са колегама из професије да све konce брзо похватамо. Зато је веома важно да имамо официре који су школовани новинари и који одлично познају не само систем одбране већ и своје колеге из других редакција.

Ту негде би се дала убројати и нова концепција магазина "Одбрана".

– Лист "Војска" је био добро војно гласило, одговарао је времену у коме је и постојао. У скалду са свим овим о чему говоримо, ново време је тражило и себи одговарајућу новину. Било је потребно потпуно осавременити уређивачку политику, концепт новине, укључујући ту и дизајн. Лавовски део посла урадили су људи из Редакције, они су ти који су изнедрили "Одбрану" и за то им заиста треба одати признање. Они га и добијају апсолутним поверењем читавог система одбране у то што раде. Историјом листа "Војска" провејавали су различити периоди. Имали смо и такав апсурд да је "Војска" у свом златном периоду за време главног и одговорног уредника пуковника Ивана Матовића, који је имао петљу да у Редакцију доведе 19 младих новинара, а имао је и огромно искуство у војном новинарству и одлично знао шта је то новина, била неупоредиво отворенија према јавности него у каснијем периоду, када су преовладале лакировке, које су изазивале велико незадовољство у самој војној средини. Све то нема никакве везе са квалитетом војних новинара. Они су изузетни, о чему говоре многобројне награде

које су добили и изван наше средине, то што се већина њих оглашава и у другим водећим новинама... Проблем је био у томе ко и какву уређивачку политику води. А био је и период када је "Војска" бранила војску од војске, сликовито речено. У то време су се планови новине носили на увид генералу Милену Симићу, који је тада водио Управу за морал, где је одређивано и о чему ће се и како писати. Био је то лош период за војно новинарство, на срећу, све је то сада иза нас. Међутим, све је то у неку руку и корисно искуство. Знајући то, инсистирам да апсолутну слободу, а тиме и одговорност за избор текстова, рубрика, за све

што се тиче рада "Одбране", препустим Редакцији. Наравно да и не помисаљам да радим оно што ни сам као новинар нисам волео да ми други раде – да неком одређујем о чему ће и како писати. Новинар који потписује текст одговоран је за то што у њему пише, а то је и суштина новинарске професије, која је, напосокон, враћена и војним новинарима. Све се то сада види на страницама "Одбране", у текстовима који су све чешће репер за друге новине, у темама које дубоко и критички задиру у проблеме војне средине.

Све што је ново скоро по правилу наилази и на извештај отпор средине. Прерастањем Војске у Одбрану чули су се, додуше у мањини, и гласови да сада Војска, односно Генералштаб, остаје без своје новине.

Одсек за интернет је први пут у саставу Управе за односе са јавношћу

– Све су то ретроградне идеје, у чијој основи је жал за прошлим временима. У основи концепција "Одбране" постављена је тако да свим припадницима система одбране пружи вољану и проверену информацију, са којом ће се неупоредиво боље сналазити у свему што се дешава и што нас извесно чека. Не може неко бити незадовољан ако је у потпуности испоштован као читалац и ако војна редакција настоји да направи својеврстан НИН за официре. Наравно, то треба препознати. А да не говоримо о томе колико је Редакција отворена за конкретне предлоге, колико реагује на захтеве и питања која долазе од читалаца. Уосталом, Генералштаб је најважнији чинилац система одбране, а магазин то и осликава. На његовим страницама јасно је и да је систем одбране јединствен. Времена су се променила, ми више нисмо тако велика војска која може да има дневни лист или недељник. Таква су, уосталом, искуства и нашег окружења. Велики део тиража "Војске" дељен је бесплатно, што је у новим околностима задирање у џеп наших претплатника, на шта немамо морално право. Сада су сви у систему претплате, укључујући и министра.

Колико су се ствари промениле са доласком новог министра одбране Зорана Станковића?

– Рећи ћу само да су се промене којима смо ми као Управа доведени на директну везу са министром одбране једна од његових првих одлука, што довољно говори о значају који министар одбране придаје свему што је у опису нашег посла.

Какви су планови за годину која је управо почела?

– Едукација се наставља и то на свим нивоима које смо поменили, укључујући и топ менаџмент и кризни ПР. Оно што свом снагом

подржавамо јесте могућност да сваки официр зна свој развојни пут, бар ту прву степену изнад. Говоримо о раду Управе, наравно. Више неће бити општих формацијских места типа референт. У Управи ће радити новинари, аналитичари, лектори. Јасна професионализација је неопходна. Идеја нам је и да едукацију за односе са јавношћу институционализујемо и у војном образовном систему, за шта постоји разумевање. Наставићемо и са едукацијом новинара о систему одбране, а ако мало проширимо причу, мислим и на едукацију јавности. Поменуо сам и даље скраћивање времена реаговања на захтеве медија, унапређивање

сојта, концепције "Одбране"... У првом тромесечју чекају нас пројекти везани за *Стратегијски преглед одбране*, а подсетићу и да смо *Предлоге нацрта Закона о одбрани* поставили на наш сајт и тиме подстакли јавну расправу, а спречили све евентуалне спекулације на ту тему. Ми се финансирамо из буџета и порески обвезник има право да зна шта се дешава. Морам рећи и да смо у свему о чему смо говорили наишли на разумевање људи у самом врху Министарства и по дубини. Све су то важни кораци који нам предстоје на путу ка даљем отварању система одбране, односно Министарства. Што и јесте наш циљ. ■

Драгана МАРКОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА